

*Др Драгана Кнежић-Појовић,
научни сарадник, Институт
за ујоредно право, Београд*

Институционалне форме за подршку оснивања малих предузећа

Увод

Савремене тенденције у области привредног развоја показују да од способности државе да изгради добро осмишљену и јаку производну мрежу зависи конкурентност земље на међународном тржишту. Питање квалитета пословних односа који се успостављају међу предузећима јесте питање изградње децентрализоване мреже предузећа, повезаних по хоризонталном и вертикалном принципу. Хоризонталне везе представљају спој малих и средњих предузећа (МСП) у одређеним производним циклусима, док вертикалне везе повезују већи број субјеката малог бизниса са финалним произвођачем и испоручиоцем. Овако успостављена мрежа међу предузећима омогућава непрекидну сарадњу засновану на узајамним економским интересима.

С друге стране, добро је познато да конкурентска оштрица државе на светском тржишту зависи и од развијености сектора мале привреде и да је улога државе од пресудног значаја и у изградњи институција за пружање подршке МСП као и избора оптималних мера подршке.

Разуме се, улога државе ме мора, нити је увек и свугде једнако осмишљена. Тако нпр. улога коју има влада Јапана од пресудног је значаја у систему подршке малој привреди. Слично се може рећи, када су у питању земље у транзицији, за савезне органе Русије као и улогу бугарске владе. Насупрот томе, нпр. америчка ад-

министрација нема тако директан утицај на систем подршке МСП, те постоји велики утицај регионалних институција, а и италијански задивљујући привредни развој је великим делом резултат иницијативе регионалних (локалних) власти.

Како истраживања у савременом свету показују, када је реч о институцијама за подршку оснивања и развоја МСП, треба истаћи да су све оне земље које су благовремено увиделе значај мале привреде за ефикасан привредни систем осмишљено градиле и усавршавале институционални механизам за подршку МСП. Свака од тих држава има мање-више разуђен систем институција, тако да се може говорити о разгранатој мрежи институција која треба да омогући стварање повољних услова за оснивање, успешно пословање и развој МСП.

Институције за подршку МСП су у свим овим земљама веома сличне по свом карактеру и циљевима, а разликују се углавном по називима и начину организације. Могу се поделити на различите начине, зависно од критеријума поделе, тако да се може говорити нпр. о државним, приватним, профитним, непрофитним, универзитетским, оперативним, едукативним (консултантским) институцијама и сл.

Најчешће се јављају у три институционална облика: 1. посебно министарство за МСП, 2. агенција за МСП и 3. фондови за МСП.

У раду ће бити анализирани ове стандардне институционалне форме за подршку МСП у неколико најразвијенијих земаља и земаља у транзицији које су већ изградиле, а и даље усавршавају и разграђују мрежу институција. Незнатна пажња биће посвећена другим, специфичним институцијама за подршку МСП.

Министарство за мала предузећа

Поједине земље образовале су посебна министарства за МСП.

Тако је, примера ради, раније у Француској у надлежност два министарства спадала мала привреда: Министарство за индустрију и развој имало је улогу “интервента” у француској привреди, а Министарство за трговину и занатство је вршило функцију регулатора, с тим што је ово друго по природи ствари било више упућено на малу привреду¹⁾. Однедавно је у Француској образовано посебно Министарство за мала и средња предузећа²⁾.

И Словенија има посебно Министарство за малу привреду и туризам. Оно даје предлоге влади у погледу доношења макроекономских мера за област мале привреде³⁾. Ово министарство је генератор система подршке МСП и у том послу се повезује са другим институцијама за подршку као и другим надлежним министарствима, координира рад свих надлежних органа и организација и партнерских институција у области мале привреде. Укључивање Словеније у Европску унију (ЕУ)

1. Burns P. - Dewhurst J.(Eds), *Small Business in Europe*, London, 1986, стр. 41.
2. Marchesnay M., *За преживљавање и просперитет*, у: Томић Д., *Мала предузећа, велика шанса*, Београд, 1996, стр. 9.
3. Smole J., *Stanje in strategija nadaljnega razvoja malega gospodarstva v Sloveniji*, u publikaciji: *Spodbude za hitrejši razvoj malega gospodarstva v Sloveniji*, Maribor, 1998, стр. 20.

представља за ово министарство посебан изазов. Стога оно активно учествује у државном програму усаглашавања правног система Словеније са правом ЕУ, који је на подручју малих и средњих предузећа усмерен на постизање 10 кључних циљева⁴⁾.

Агенција за МСП

Данас нема земље која је направила преокрет у односу на малу привреду а да нема у оквиру мреже институција посебну агенцију (центар, завод, управу) за подршку субјектима мале привреде.

Ова институција има задатак да на подручју читаве државе организује, развија и води систем подршке за МСП.

Статус агенције - Статус агенције се разликује од земље до земље. Агенција може имати својство правног лица или пословати без својства правног лица. Она може бити формирана при влади, у саставу неког министарства или као самостална јавна установа.

У САД је још 1953. године формиран посебан орган федералне владе који се бави проблемима мале привреде - Управа за мали бизнис (*Small Business Administration, SBA*), са седиштем у главном граду. Задатак Управе (Агенције) је да координира комплекс мера за подршку МСП и у том смислу се може посматрати у улози генератора целокупног система подршке овом сектору америчке привреде⁵⁾.

Јапан је Агенцију за МСП (*Small and Medium Enterprise Agency*) организовао у саставу Министарства за међународну трговину и индустрију⁶⁾. Агенција има основни задатак да ствара повољно пословно окружење за МСП и стимулише њихову креативност и флексибилност. Такође, брине се о усмеравању финансијских средстава ка субјектима мале привреде, помаже њихова истраживања, даје корисне информације о технологији, опреми и сл. Процењује се да у овом послу Агенција "покрива" 99% малих и средњих предузећа и 78% јапанске радне снаге.

Чешка Агенција за развој предузетништва (*Agentura pro rozvoj podnikání, ARP*) формирана је у саставу Министарства за индустрију и трговину у складу са Законом о државној помоћи МСП⁷⁾. У вршењу послова и задатака Агенција нарочито: координира активности у вези са имплементацијом *Phare* - програма, припрема и реализује нове програме подршке у оквиру припрема Чешке за пуноправ-

4. Детаљније у публикацији Министарства за малу привреду и туризам: Мало gospodarство в Словенији, Љубљана, 1999, стр. 6 и д.
5. Лапуста М. Г. - Старостин Ју. Л., Малое предпринимательство, Москва, 1998, стр. 81-81; Пенезић Н., Управљање развојем малих предузећа, Београд, 1998, стр. 19 - 20.
6. Keizai Confidential, Diet Focus on Small and Medium-Sized Enterprises, No. 5, January 26, 2000, стр. 2.
7. ZÁKON 299/1992: ZÁKON české národní rady ze dne 28. dubna 1992 o státní podpoře malého a středního podnikání, Sbírka zákonů č. 299/1992, стр. 1677-1679.

но чланство у ЕУ, организује систем консултација, школовања и семинара за МСП, пружа информације о даљим програмским подршкама итд.⁸⁾

Бугарска је најпре основала Агенцију за мала и средња предузећа при Министарству за индустрију. Доношењем Закона о малим и средњим предузећима ова агенција је престала са радом а њена права и обавезе прешле су на новоосновану Агенцију за мала и средња предузећа (*Агенција за малки и средни предпријатија*) при Министарском савету (Влада)⁹⁾. Агенција има својство правног лица. Она “припрема и спроводи државну политику подстицања малих и средњих предузећа”¹⁰⁾.

Влада Словеније је, на основу члана 7. Закона о развоју мале привреде¹¹⁾, донела Одлуку о оснивању Центра за унапређење мале привреде (*Pospeševalni center za malo gospodarstvo, PCMG*)¹²⁾. Центар је основан као јавна установа (јавни завод) која има својство правног лица, са задатком да се стара о развоју, организацији и управљању подстицајно-саветодавном мрежом у Словенији, о њеном међународном заступању и о обезбеђењу стручног и техничког повезивања са сродним подстицајним мрежама и организацијама у свету¹³⁾.

У Француској нема специјализоване агенције која се стара искључиво о МСП, већ постоје три агенције чија делатност обухвата и МСП: Национална агенција за оснивање предузећа (*ANCE*), Национална агенција за подстицање истраживања (*ANVAR*) и Удружење за потпомагање и развој индустрије (*APRODI*). Прве две агенције су под контролом Министарства за индустрију и развој¹⁴⁾.

Претходно наведеном треба додати да се агенција за мала предузећа најчешће оснива *ex lege* (Бугарска) или на основу посебне одлуке владе (Словенија). По карактеру свог деловања агенције су углавном непрофитне организације (Чешка, Словенија, Бугарска), али могу бити организоване и тако да послују са неким елементима профитне организације.

Мрежа агенција - У циљу ефикаснијег обављања делатности агенција може да образује организационе јединице на територијалној основи. Тако настаје мрежа регионалних и локалних институција за пружање подршке малој привреди коју су развиле и даље развијају како земље развијене тржишне привреде тако и земље у транзицији. Изградња овог мрежастог механизма, разуме се, не подразумева у свакој земљи постојање унутрашње организације агенција по принципу: централна агенција - регионалне агенције - локалне агенције.

У САД постоји мрежа од 300 центара на регионалном и локалном нивоу као институционална подршка малом бизнису¹⁵⁾.

8. Ministerstvo průmyslu a obchodu: Podpora podnikání v české republice, Praha, 1999, стр. 54-55.

9. Закон за малките и средните предпријатија, Државен весник 84/1999.

10. Бугарски Закон ..., чл. 5. ст. 1. и чл. 7. ст. 2.

11. Zakon o razvoju malega gospodarstva, Uradni list Republike Slovenije 18/1991.

12. Odlok o ustanovitvi pospeševalnega centra za malo gospodarstvo, Uradni list Republike Slovenije 61/1992 и 68/1996.

13. Словеначка Одлука ..., чл. 1.

14. Burns - Dewhurst (Eds), оп. цит., стр. 41 - 42.

Велика Британија има такође широку мрежу агенција: 240 агенција на локалном нивоу има задатак да пружа услуге МСП. Влада Велике Британије пружа помоћ овим агенцијама преко Министарства за трговину и индустрију, а образовала је и сервис за мале фирме који обавља послове и задатке у преко 100 самосталних канцеларија¹⁶⁾.

Најилустративнији пример за врло разгранат мрежасти механизам подршке пружа Јапан, где нпр. само град Нагоја има пет организација за подршку МСП. То су: Центар за саветовање и консултовање; Секција за саветовање и информисање; Институт за индустријско руковођење централне јапанске индустријске организације; Агенција за саветовање инжењера и Агенција за саветовање из домена управљања и руковођења¹⁷⁾.

И у Словенији, уз Центар за унапређење мале привреде, делују и 4 регионална подстицајна центра. Обзиром да су ови центри настајали у условима различите развијености мале привреде и привреде уопште, то се прилично разликују активности ових центара. Регионални центри усредсредили су се на различите проблеме. Тако је, примера ради, Регионални подстицајни центар у Мурској Соботи координатор и носилац делатности прекограничног промета са Мађарском, Аустријом и Хрватском, док је нпр. Регионални подстицајни центар у Загорју об Сави усредсређен на организовање гарантних фондова, бизнис-инкубатора и припремање стратегије развоја овог региона¹⁸⁾.

Делатности - Послови и задаци агенције за МСП углавном су организациони и координациони.

Примера ради, словеначки Центар (завод) обавља следеће делатности: организује и води све подстицајне, образовне и саветодавне активности; организује, координира и сарађује у остваривању програма и пројеката међународне техничке помоћи малој привреди; развија, организује и врши надзор над услугама које пружају чланови саветодавне мреже; планира, организује и остварује повезивање између корисника услуга завода; сарађује у међународним организацијама и укључује се у међународне, државне и регионалне пројекте подстицања мале привреде¹⁹⁾. У оквиру ових делатности најважнији задаци Центра су: координација подстицања мале привреде међу националним партнерима; развој, вођење, координација подстицајне мреже и извођење потпорних активности у њој; помоћ иноваторству у оквиру словеначке предузетничке мреже; развој пројеката за подстицање мале привреде; извођење подстицајних активности Еуро Инфо Центра (*EIC*) који је кровна организација Центра за унапређење мале привреде²⁰⁾.

15. Marot B., Vloga Pospeševalnega centra za malo gospodarstvo pri pospeševanju malega gospodarstva, u publikaciji: Spodbude za hitrejši razvoj malega gospodarstva v Sloveniji, Maribor, 1998, стр. 75.

16. Burns - Dewhurst (Eds), оп. цит., стр. 89 - 94.

17. Томић, оп. цит., стр. 78 - 79.

18. Marot, оп. цит., стр. 77 - 78.

19. Словеначка Одлука ..., чл. 3.

20. Marot, оп. цит., 75.

Органи - Врста органа, њихов састав, начин њиховог именовања (избора) и доношење одлука су у непосредној корелацији са правним положајем и карактером агенције за МСП.

Законодавац Бугарске је у Закону о малим и средњим предузећима детаљније регулисао место и улогу председника Агенције, кога именује председник Владе, са његовим широким овлашћењима која извиру из закона, уз могућност да се у својој делатности помаже администрацијом Агенције. Овакав приступ у регулисању статуса председника Агенције је карактеристичан за системе административног начина управљања и организације, за централизацију послова и задатака на једном месту и у једној личности, као и за државне институције (органе, организације) које се у погледу организације налазе у саставу неког државног органа. Међутим, различито од земље до земље, у мањој или већој мери, постоје и извесна одступања од класичних облика организације државне управе. У конкретном случају, бугарски законодавац је Агенцији за мала и средња предузећа признао својство правног лица, самосталну унутрашњу организацију, седиште, изворе финансирања, као и сопствени жиро-рачун²¹).

У Словенији је сам карактер Центра као јавне установе одредио врсту и назив органа (савет, директор и стручни савет). Тако, Центром управља савет који има 11 чланова и чији мандат траје 6 година. Чланове савета именује Влада на предлог министра надлежног за малу привреду. Председника бирају чланови савета уз сагласност министра. Рад и пословање Центра води директор, кога именује и разрешава Центар уз сагласност Владе, а чији мандат траје 4 године. Центар има стручни савет за претресање питања из области стручних послова²²).

Акџи аџенције - Основни и највиши општи акт агенције за МСП је статут којим се ближе уређују питања о: називу и седишту агенције; пословима и задацима; органима, њиховом саставу, начину именовања или избора; правима, дужностима и одговорностима органа; заступању; другим питањима која су од значаја за рад и пословање агенције. Агенција може доносити и друге опште акте (правилник, одлука и сл.) којима се на општи начин уређују поједина питања.

Појединачни акти које доносе органи и овлашћена лица у агенцији морају бити у сагласности са одговарајућим одредбама општих аката²³).

Средсџва за рад - У земљама у транзицији средства која су потребна за оснивање и почетак рада агенције обезбеђује оснивач (влада, одговарајуће министарство) из буџета (Бугарска), на основу годишњег програма рада (Словенија). Такође, поједине земље допуштају да агенција стиче средства за обављање делатности и из других домаћих и међународних извора (Словенија)²⁴).

21. Бугарски Закон ..., чл. 6 - 8.

22. Словенаџка Одлука ..., чл. 4 - 8.

23. В. нпр. словенаџку Одлуку ..., чл. 5 - 8.

24. Словенаџка Одлука ..., чл. 9 - 11.

Фондови за МСП

Питање финансирања је основни проблем МСП. Недостатак капитала и ограничен приступ субјеката мале привреде изворима финансирања су главни узроци ограничења развоја овог сектора привреде. Стога је оснивање фондова за МСП врло значајан облик институционалне подршке у земљама које имају јасно формулисану политику подстицања развоја МСП.

Циљеви оснивања - Циљеви оснивања фондова су вишеструки, прилагођени трендовима у одређеној земљи.

На пример, циљеви Фонда Републике Словеније за развој мале привреде су: повећање запослености на основу нових програма; подстицање конкурентности мале привреде, нарочито на међународном тржишту; подстицање увођења савремених технологија у субјекте мале привреде; подстицање оснивања и развоја јединица мале привреде с високим степеном иновативности као и оних које штеде енергију и не загађују околину; подстицање задругарства при заједничкој набавци најсавременијих технологија, заједничког наступа на међународном тржишту и заједничких иновација²⁵⁾.

У Русији су правци делатности фондова за подршку мале привреде следећи: учешће у изградњи тржишних односа путем привлачења и ефикасног коришћења финансијских средстава у области мале привреде; учешће у примени и спровођењу конкурсног поступка усвајања програма и пројеката у области мале привреде; учешће у успостављању тржишне инфраструктуре у области мале привреде; подршка иноваторској делатности, нових врста производа и проналазака; привлачење домаћих и страних улагања у јединице мале привреде; организовање консултација у вези са питањима опорезивања и припремања нових производа²⁶⁾.

Статус фондова - Фондови за подршку МСП могу да се оснивају *ex lege*, одлуком владе или неког министарства, одлуком надлежног регионалног органа и органа локалне самоуправе као и одлуком органа управљања неког другог оснивача. Могу имати, али и не морају, статус правног лица и углавном послују као непрофитне организације.

Примера ради, у Русији је фонд за подршку мале привреде непривредна организација и има својство правног лица. Средства фонда се обезбеђују из буџета, од приватизације државне и муниципалне имовине, од сопствене делатности, добровољних уплата физичких и правних лица, укључујући и страна, од прихода издавања и улагања у хартије од вредности као и камата од одобрених кредита²⁷⁾.

25. Podvršnik L., Vloga Sklada Republike Slovenije za razvoj malega gospodarstva pri pospeševanju malega gospodarstva, u publikaciji: Spodbude za hitrejši razvoj malega gospodarstva v Sloveniji, Maribor, 1998, стр. 66.

26. Федерал'ниј закон о государственной поддержке малого предпринимательства в Российской Федерации, Собрание законодательства Российской Федерации, Но. 25/1995, чл. 8. тач. 1. ст. 3.

27. Руски Закон..., чл. 8. тач. т. ст. 1 и 2.

Фонд Републике Словеније за развој мале привреде (*Sklad Republike Slovenije za razvoj malega gospodarstva*) је основан Законом о развоју мале привреде. Фонд има својство правног лица а послове обавља у своје име и за свој рачун. Средства за пословање Фонда се обезбеђују из републичког буџета, а може прибавити средства за свој рад од других правних и физичких лица. Фонд, такође, може дизати кредите и добијати разне облике помоћи²⁸⁾. Међутим, после 7 година рада јавиле су се критике од стране самог директора Фонда и изнесена је идеја да Фонд престане деловати као буџетски фонд а настави рад као самосталан фонд у облику друштва с ограниченом одговорношћу. Сматра се да би предности овако организованог фонда биле следеће: очување постојећег капитала Фонда; веће могућности оплођавања капитала; флексибилније коришћење мера за подстицање мале привреде; непосредно повезивање и укључивање у европске, односно светске фондације; задржавање годишњих прихода а не непосредан пренос вишка у државни буџет; могућност стварања ризичног фонда; могућност саулагања у пројекте мале привреде; постизање оног значаја у стварању друштвеног производа који имају они фондови који су организовани као самостална правна лица у некој од форми трговачког друштва (нпр. Еколошки фонд, Стамбени фонд итд.). Овome треба додати и мишљење да би било нужно донети и нови закон о рачуноводству, који би предвидео специфичност фондова у вођењу рачуноводства и методологији исказа за планирање и предрачун²⁹⁾.

Мрежа фондова - Уобичајено је да се фондови организују тако да на националном нивоу делује централни фонд а затим се, у зависности од административно-територијалног подручја, организују регионални и локални фондови за подршку МСП. Такође, за потребе привредне гране, групације предузећа или пословног удружења предузећа могу се оснивати специјализовани фондови. По карактеру делатности фондови могу бити инвестициони, предузетнички, гарантни итд. Тако се и код ове врсте институција за подршку говори о успостављању мреже.

Најилустративнији пример врло разгранате мреже различитих врста фондова пружа Италија. Још 1952. године основан је на националном нивоу Централни институт за средњорочно кредитирање малих и средњих предузећа³⁰⁾, који се од доношења Закона о изменама и допунама делатности Централног института за средњорочно кредитирање назива Централни институт за средњорочно кредитирање (*Istituto centrale per il credito a medio termine - Mediocredito centrale*)³¹⁾. *Mediocredito centrale* обезбеђује финансирање мреже регионалних финансијских институција у циљу омогућавања овим последњим да врше финансирања МСП по стопи која из-

28. Словеначки Закон ..., чл. 8. и 9.

29. Подвршник, оп. цит., стр. 70 - 71.

30. Legge 25 luglio 1952, n. 949, Provvedimenti per lo sviluppo dell'economia e incremento dell'occupazione, Gazz. Uff. 146, са каснијим изменама и допунама.

31. Legge 30 aprile 1962, n. 265, Norme modificative ed integrative sull'attività dell'Istituto centrale per il credito a medio termine, Gazz. Uff. 133, са каснијим изменама и допунама.

носи 60%, а у одређеним случајевима и 30%, од стопе важеће за индустријски сектор³²). Италијанска МСП могу да користе такође и помоћ тзв. Ротационог фонда (*Fondo rotativo*)³³). Затим, од 1964. године делује и Централни фонд за гаранције (*Fondo centrale di garanzia*)³⁴). И коначно, у циљу подстицања улагања у сектор занатства, у Италији је основана и Каса за кредитирање занатских предузећа (*Cassa per il credito alle imprese artigiane*)³⁵).

У Русији је спровођење савезне политике финансијске подршке МСП поверено Савезном фонду за подршку малој привреди (*Федерал'ниј фонд поддржки малој привреди*). Савезни фонд оснива влада Руске Федерације а средства за његов рад се обезбеђују из савезног буџета. Овај фонд иступа као гарант за наменске стране кредите као и инвестиционе кредите које дају кредитне организације субјектима мале привреде³⁶). Поред савезног фонда у Русији су основани и фондови субјеката Руске Федерације и општински као и специјализовани фондови, чији оснивачи су органи извршне власти субјеката Руске Федерације и органи јединица локалне самоуправе. Законодавац захтева да у поменутих фондовима на локалном нивоу учешће Русије и субјеката Федерације у њиховом статутарном капиталу није мање од 50%³⁷). У литератури се истиче да се већ од Првог конгреса представника малих предузећа Русије (1996) предлаже издвајање у наведене фондове 0,5% прихода из буџета свих нивоа како би помоћ МСП била успешна³⁸).

У Словенији, поред Фонда Републике Словеније за развој мале привреде, делују и општински фондови. Средства за пословање ових фондова се обезбеђују из буџета и других извора³⁹).

Додела средстава - Фондови додељују средства МСП на основу технички и економски образложених програма и пројеката. Мере подршке за које се одређују фондови су различите: кредити за пројекте мале привреде, саулагања у пројекте, улагање или суфинансирање пословне инфраструктуре (центри за подстицај, технолошки паркови, предузетничке и слободне зоне), гаранције за кредите малој привреди, субвенционисање каматне стопе и других услова за враћање кредита које одобравају пословне банке и друге финансијске институције, премије (Словенија); дотације по основу капитала, гаранције за кредите малим предузећима, олакшана финансирања, партиципативни зајмови (Италија); кредити уз олакшице, бескаматне позајмице, краткорочни зајмови (Русија).

32. Legge 5 ottobre 1991, n. 317, Interventi per l'innovazione e lo sviluppo delle piccole imprese, Gazz. Uff. 237, S.O., чл. 25. ст. 1. и 2.

33. Legge 17 febbraio 1982, n. 46.

34. Legge 14 ottobre 1964, n. 1068, са каснијим изменама и допунама.

35. D. Lgs. 15 dicembre 1947, n. 1418, са каснијим изменама и допунама.

36. Руски Закон ..., чл. 8. тач. 2.

37. Руски Закон ..., чл. 8. тач. 3. ст. 1.

38. Орлов А., Малое предпринимательство: старие и новие проблемы, Вопросы Экономики, Москва, 4/1997, стр. 132 - 135.

39. Словеначки Закон ..., чл. 16.

Органи - Начин оснивања фондова, карактер њихових оснивача, њихова самостална организација и правни субјективитет као и карактер пословања опредељују врсту, структуру и карактер органа управљања и руковођења. На пример, Фонд републике Словеније за развој мале привреде има орган управљања (управни одбор) и орган руковођења (директор). Управни одбор има 7 чланова, које именује Влада за период од 4 године. Директора фонда именује и разрешава управни одбор, за период од 4 године, уз сагласност Владе. Надзор над пословањем Фонда врши организација овлашћена за спровођење економско-финансијске ревизије⁴⁰⁾.

Стпашуи - Статут фонда доноси по правилу његов орган управљања. Статутом фонда се ближе уређује организација и начин пословања фонда као и друга питања у вези са његовим пословањем⁴¹⁾.

Друге институције за подршку

Готово да није потребно посебно наглашавати да многе земље, поред напред наведених стандардних, оснивају и неке друге институције за подршку МСП, у складу са својим потребама, привредним трендовима, специфичностима у сектору мале привреде итд. Наводимо само неке од њих.

Савет за развој МСП - Савет за развој или институција неког сличног назива је стручно и консултативно тело које треба да пружа стручну помоћ сектору мале привреде. Може да има различит статус и карактер: може да има самосталност и сопствену организацију или да се налази у саставу неког државног органа, јавне установе или агенције за МСП. Како се ради о стручно-консултативном телу то је јасно да су његови чланови еминентни стручњаци за област малог бизниса као и представници државних органа, привредних комора и других интересних удружења, банака и пословних удружења. Дакле, увек се састоји од већег броја чланова.

У Бугарској је Законом о малим и средњим предузећима основан Консултативни одбор за мала и средња предузећа. По свом карактеру то је државно-друштвени саветодавни орган који делује при председнику Агенције, у саставу од 16 чланова⁴²⁾.

У Словенији је при Центру за унапређење мале привреде основан стручни савет за претресање питања из области стручних послова. Задаци, начин образовања и рада стручног савета се уређују статутом Центра⁴³⁾.

Асоцијације за консалтинг - Пружање стручне помоћи може да буде организовано и тако да је саветовање директно усмерено ка субјектима мале привреде. У том циљу у многим земљама оснивају се консалтинг агенције (канцеларије), са за-

40. Словеначки Закон ..., чл. 10 - 14.

41. В. нпр. словеначки закон ..., чл. 15.

42. Бугарски Закон ..., чл. 11 - 12.

43. Словеначка Одлука ..., чл. 8.

датком да помажу развој консалтинг службе или дају савете заинтересованим МСП.

Примера ради, у Чешкој делује посебна Асоцијација за консалтинг у предузетништву (*Asociace pro poradenství v podnikání, APP*). То је “невладина и неполичка” организација која је организована у некој од форми трговачког друштва. Главни задатак асоцијације је помагање у развоју консалтинг професије, давање упутстава о могућностима коришћења консалтинг служби, избору одговарајућег саветодавца фирме итд. При томе се посебно инсистира на обавези придржавања етичког кодекса и правила професионалног саветовања које је одредила FEACO (Федерација европских асоцијација за консалтинг са седиштем у Бриселу)⁴⁴.

У Великој Британији делује нпр. Савет за мале фирме у руралним областима (*Council for Small Firms in Rural Areas, CoSFRA*) који је оформио канцеларије у свим областима Енглеске и које пружају малим предузећима консалтинг услуге, организују обуку итд. За мала предузећа са седиштем у Шкотској, Велсу и Северној Ирској сличне врсте услуга се нуде кроз тзв. развојне агенције. Такође, у Великој Британији постоји велики број институција које нуде курсеве новим малим предузећима⁴⁵.

Агенција за осигурање кредитића и давање гаранција МСП - Институционално давање гаранција и осигурање кредита од комерцијалних ризика банкарским институцијама умањује пословне ризике банкама које дају кредите МСП, а тиме се стварају претпоставке за кредитирање МСП по нижим каматним стопама. Давање гаранција и осигурање кредита комерцијалних банака који се дају субјектима мале привреде може бити остварено и преко специјализоване агенције. Оваква агенција може се основати искључиво државним средствима или државним и приватним средствима, у форми акционарског друштва.

У Јапану је, у оквиру законског регулисања финансирања МСП, посебна пажња поклоњена питањима повећања поверења код зајмодавца у финансијску способност МСП. Још 1949. године отпочео је поступак убрзаног оснивања друштва за гарантовање кредита, а прво такво друштво је основано у Токију 1937. године. Крајем 1950. године јапанска влада је установила посебан рачун за осигурање кредита МСП, а нешто касније је донет Закон о друштвима за гарантовање кредита (1953), који је учврстио положај МСП и деловао као подстрек у ширењу мера за њихове делатности⁴⁶. Неколико година касније, пошто је Посебан рачун за осигурање кредита био испражњен, у Јапану је донет Закон о друштвима за осигурање кредита малих предузећа (1958). Уместо “посебног рачуна” било је основано државно Друштво за осигурање кредита малих предузећа (*Small Business Credit Insurance Corporation*). Основна функција друштва је да даје гаранције финансијским институцијама које су специјализоване за кредитирање МСП. Сваке године

44. Podpora podnikání, цит., стр. 78.

45. Burns - Dewhurst (Eds), оп. цит., стр. 90 - 92.

46. Рамзес В. Б., Мелкие и средние предприятия в послевоенной Японии, Москва, 1965, стр. 118 - 119.

Влада претходно одређује, уз одобрење Националне скупштине, лимит тј. границе у којима Друштво има право да закључује уговор о обезбеђењу кредита. Сагласно условима закљученог уговора, ако МСП не може да исплати дуг, предузеће се гаси а 70% дуговане суме исплаћује Друштво⁴⁷⁾. На тај начин је, уз активно учешће државе, у Јапану створен систем за осигурање кредита МСП.

* *

*

Разуме се да претходним излагањем ни издалека није исцрпљена листа институција за подршку МСП. Ако се досадашњем набрајању додају сектори и комисије у оквиру свих других министарстава из области привреде (нпр. министарство за планирање, министарство за енергетику, министарство за индустрију и грађевинарство, министарство за трговину, министарство за туризам и угоститељство, министарство за пољопривреду и шумарство, министарство за саобраћај и везе, министарство за заштиту околине, министарство за науку и технологију, министарство за рад итд.), затим привредне коморе, посебне банкарске организације које су пословно оријентисане на сектор МСП, истраживачки институти као и инфраструктурни развојни центри (технолошки паркови, бизнис-инкубатори, предузетничке и слободне зоне) који се формирају у оквиру мера подршке, онда слика о мрежи институција за подршку МСП постаје потпунија. Битно је нагласити да савремене тенденције у области подстицања конкурентности МСП показују доминантну улогу државе, превасходно у формирању и усклађеном функционисању мреже институција. Што је мрежа институција разуђенија и прилагођенија специфичностима МСП на одређеном локалитету то је подршка успешнија.

47. Рамзес, оп. цит., стр. 122.